

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

Quo pacto perfectio explicetur illis verbis; Diliges Dominum Deum tuum ex
tota mente tua. Cap. xix.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

hanc veram vitam semper possidere; & quicquid feceris; quicquid concupueris, quicquid cogitaueris, in hoc vnum tēdat, vt huic tuæ vitæ placeas, huic tuæ vitæ inhareas, hanc tuam vitam (quæ in seipsa summè perfecta est) in te ipsa totos dies, ac noctes augeas, atque perficias, & sic ò religiose, Deum ex tota anima diligis & perfectionem, quam quæris, sine dubio reperisti. Idem namque est perfectū esse; & totam vitam Deo consecrare, & in holocaustum offerre, quod profecto assequutus est verus Dei amator, qui eo modo, quem explicuimus, Deum vt vitam animæ suæ, respicit, ipsūque ex tota anima diligit.

Domine Deus meus, amator meus, vita mea, & anima animæ meæ, qui ex tota anima vis diligis; & ex tota vita à nobis amari: concede, quæso, margaritam perfectæ charitatis animæ meæ, vt ipsa tota tui amore ardeat, & omnes actiones, & desideria sua in tui amorem & obsequium impendat. Anima mea, amantissime Domine, tam diu in corpore solum maneat, & ei vitam, & sensum impertiat, quam diu tibi est placitura, & tibi charitatis affectibus adhaerens, & tuis negotiis, ac obsequiis vacatura: his autem, quæ ad te pertinent fideliter, sedulèque perfecta, statim à corpore laxa discedat. Tibi omni tempore cogitationes suas dedicet, affectus offerat, actiones consecret, & propter te afflictiones toleret, dolores, tribulationes, & occurrentia mundi mala sustineat. Si orat, vt tibi placeat, ore; si psallit, vt te collaudet, psallat; si in cruentū sacrificiū offert, vt te veneretur, offerat; si legit ad hoc legat, non vt curiositatem pascat, sed vt tuam voluntatem calleat, & vt te dulcissimum patrem agnoscat. Ingrediarur intra se, vt te in occulto conclauis suauissimum sponsum inueniens purissimis astringat amplexibus; egrediarur extra se, non vt aliquo tempore distracta, & sui oblita maneat, sed vt more fidelis sponsæ ob amorem tui famulos tuos dirigat, torpentes excitet, sollicitos laudet, inquietos corripiat, quietos moneat, & omnia, quæ domui tuæ sunt necessaria, disponat. Nullam rem mente reuoluat, nullam curam affectu suscipiat, nulli negotio manum admoueat, in quo sui puritatem non quærat, tui obsequium, ac bene placitum non cupiat, & non tantum amorem, & dilectionem inueniat. Hoc sit, ò Creator meus, animæ meæ desiderium, tibi (si possibile esset) omnibus Angelorum affectibus famulari, & vniuersis sanctorū operibus, ac laboribus deseruire. Vellet ipsa (si datum esset) in gloriam tuam, fidem promulgasse cum Apostolis, sanguinem effudisse cum martyribus, Ecclesiam gubernasse cum Pontificibus, illuminasse eū doctoribus, & discipulis cum confessoribus, & virginibus; & omnes omnium tentationes subiicere, & plus omnibus laborasse. Vellet ipsa seruire cum Angelis, famulari cum Archangelis, cum spiritibus assistentibus assistere, cum ministratibus ministrare, & omnium celestium ciuium ob tui honorem functiones induere. Ista Domine desideria suscipe, affectus respice, voluntatem magna faciendi benignissimè admittite, & exilitatem obsequij non respuas, & minima ancillæ seruitia, ne contemas, sed potius hæc minima opera, quæ sola meæ imbecillitati sunt possibilia, ita magnis desideriis attempera, vt pro amore ex tota anima recipiantur, & pro perfectione charitatis admittantur.

*Quo pacto perfectio explicetur illis verbis:
Diliges Dominum Deum tuum
ex tota mente tua.*

C A P. XIX.

A Nter animam & mentem, siue spiritum, aliquid interesse discrimen Apostoli ad Hebræos, scribentis probat auctoritas. Vnius (inquit) est sermo Dei & efficax & penetrabilior omni gladio accipitur; & percings vsque ad diuisionem animæ, ac spiritus. Si enim verbum Dei, quod viuū est, hoc est, vera vita omnia viuificans, & efficax, ac potens, & faciens quicquid vult, & penetrabilis omni gladio, quod vsque ad intimam conscientiam peruadit, perfectè tangit cognitione verissima diuisionem animæ, & spiritus, manifestum est animæ, & spiritus siue mentis (quod idem est) aliquid esse discrimen; quia ea solum vera cognitione secerantur (à cognoscente res, sicut sunt) quæ aut natura, aut qualitate, aut alia simili ratione separantur. Et rursus ipse Paulus alio loco eandem differentiam designat, ita scribens, ipse Deus pacis, sanctificet vos per omnia, vt integer spiritus vester, & anima, & corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur. Hanc ergo Patres inter animam & spiritum, siue mentem distinctionem constituunt, non quod sint due substantiæ natura, & essentia diuisæ; sed quod sint duo officia, aut due functiones eiusdem formæ humanæ, distinctis effectibus separatæ. Anima namque dicitur forma hominis immaterialis, & immortalis, quatenus vegetat corpus, & sensum, ac motum homini, communem etiam brutis attribuit: spiritus vero, siue mens dicitur eadem anima, quatenus intelligit, & amat, & est liberi arbitrij capax, in quo eum celestibus spiritibus conuenit. Vnde Ambrosius. Anima viuimus, spiritu intelligimus, vita nobis carnalis cum bestiis communis est, rationalis & spiritualis cum Angelis. Et Anselmus. Spiritus noster non est vniuersa anima, sed aliquid eius, id est illud, quo ratiocinamur, intelligimus, sapimus: per quod & præponimur pecoribus, quia illa sunt rationis expertia. Non habent enim spiritum, id est, intellectum, & rationis, ac sapientiæ sensum, sed animum tantum. Nam & de illis dictum est: Producant aquæ repentia animarum viuentium. Et producat terra animam viuentem. Itaque spiritu intelligimus cum angelis, anima viuimus cum bestiis. Atque ad idem Basilus. Omnis in eo adhibenda cura est, vt animi agitatio in officio retineatur; quod assequemur, si eam mentis impetio subiiciamus, quæ ipsa diligentissimè obseruans prouideat, ne ab recto animus futiliter aberrat, nè à trahentibus ipsum in diuersam partem, corporis affectionibus prauis prægruetur: quemadmodum enim per oculos corpus videt, sic animus cernit per mentem ipsi agnata: at neque vt vnum in altero, sed vnum & idem prorsus animus est, & mens. Hæc autem naturalis est vis quædam, neque aduentitia eius animi partis, in qua posita ratio est. Hoc sensu accipit Dominus mentem, cum ait; Diliges dominum Deum tuum ex tota mente tua; id est, ex omni spiritu tuo; quæ dilectio mirificè totam naturam perfectionis continet, & substantiam veram, & solidam puritatis explanat.

Charitatem enim ex tota mente in duobus positam esse existimamus. Alterum est, vt mentem, id est, spiritum nostrum, qui Dei capax est, & nullo bono, nisi infinito, atque immenso impletur, Deo possidendum, & inhabitandum tradamus, atque in templum sanctum, ac illibatam eidem Domino consecremus. Alterum verò, vt partes spiritus nostri, memoria, intelligentia, atque voluntas, iugiter quantum in hoc exili loco fieri potest, Deo adhaereant, & ipsi in hoc templo spiritus nostri purissimum, ac san-

Hebræ. 4.

1. Thess. 5.

Ambros. ad

Hebræ. 4.

Anselm. lib. 1.

Basil. in

cons. mo-

nast. c. 3.

Castissimum

atissimum cultum exhibent. Qui hoc assequutus fuerit, Deum ex tota mente diligit, & in hac vita statum incipientium, & proficientium pratergressus, iam incipit esse perfectus. Hæc duo, quæ proposuimus, sigillatim explicemus.

Ierem. 23. Deus quidem, qui immensus dicitur, & (ut est apud Ieremiam) caelum & terram implet] in omnibus locis, & in omnibus rebus est, si secundum usum Theologorum loquamur, per essentiam, præsentiam, & potentiam. Per essentiam certè, quia eius diuina substantia nullis clausa terminis, nullis circumscripta limitibus, nullis locis definita, omnibus rebus, ac locis intimè adest, quàm ipsamet res, vel ipsamet loca adsunt sibi. Et sicut cùm sol est in seruore diei, eius lux secundum suam naturam est in toto aère, & in omnes eius partes peruat, ita ut nulla sit pars, quantumuis minima, quæ luce vacua, aut inanis existat: ita profectò natura diuina, quæ lux substantialis, immaterialis, & infinita est, quam nulla nebula impedit, nulla nubes obscurat, omnibus intimè adest, & vniuersa penetrat, & velut causa coniuncta dat suis effectis, ut in esse subsistant. Licet per omnia similitudo nõ quadret, nam tota lux in toto aère est, & pars lucis in parte; at Deus vbique est totus, qui nec locorum spatii distenditur, aut rerum varietate distrahitur, aut partium diuersitate diuiditur. Cuius rei ipse spiritus Dei testis est omni exceptione maior, hæc cordi Dauidis instillans. Quò ibo à spiritu tuo, aut quò à facie tua fugiam: Si ascendero in cælum illic es; si descendero in infernum, ades: Si sumptero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Per præsentiam verò, quia nihil Deum latet, & ut Paulus ait: non est vlla creatura inuincibilis in conspectu eius, omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius. Sed quemadmodum quis est in tota cella, vel conclau per præsentiam, quia omnia, quæ sunt in eo loco oculis cernit, & sine vlla ambiguitate cognoscit: Sic Deus, cui totus orbis, quoad visibilia, & inuisibilia est locus exiguus, omnia intuetur, vniuersa discernit, præterita, præsentia, & futura, nec non & possibilia, & quicquid est, aut esse potest, manifestè cognoscit. Quod regius vates non siluit, diuinam adhuc immensitatem edicens. Et dixi, forsitan tenebræ concalebunt me, & nox illuminatio mea in deliciis meis. Quia tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Nam si dixerit (inquit) nobis cogitatio nostra, ut in tenebris ab oculis tuis, Domine occultemur, & ad perfruendum deliciis, & impuris voluptatibus abscondamur, respondeamus ea, quòd vana, & insipientissima sit, nam & tenebræ tibi aperta: sunt, caligo sicut claritas manifesta, & obscura nox, non minùs clara, quàm si esset meridies. Per potentiam denique est Deus in omnibus, quia eius regia potestas omnibus rebus imperat, eius vis, sicut omnia fecit, ita omnia conseruat, mouet, dirigit, & gubernat, & vniuersa potest destruere, & in baratrum nihili præcipitare. Quam potentia immensitatem sanctus Iob graphice depingit. Sapiens corde est, & fortis robore, quis restitit ei, & pacem habuit? Qui transtulit montes, & nescierunt hi, quos subuertit in furore suo. Qui commouet terram de loco suo, & columnæ eius concutuntur. Qui præcipit soli, & non oritur, & stellas claudit quau sub signaculo. Qui extendit caelos solus, & graditur super fluctus maris. Qui tacit Arcturum, & Orionem, & Hyadas, & interiora austru. Qui facit magna & incomprehensibilia, & mirabilia quorum non est numerus. Et ad idem per-

A git Psalmographus: Quia tu possedisti renes meos, suscepisti me de utero matris meæ. Confitebor tibi, quia terribiliter magnificatus es; mirabilia operarua. De hac Dei immensitate Gregorius ita loquitur. In solo creatoris sui lumine fidei oculos figat, quòd vnus viuificet omnia, qui creauit Deus, quòd vbique est, & vbique totus est, quòd incircumscriptus, & incomprehensibilis sentiri potest, & videri non potest, quòd nusquam deest, & tamen ab iniquorum cogitationibus longè est: quòd neque ibi deest vbi longè est, quia vbi non est per gratiam, adest per vindictam, quòd omnia tangit, nec tamen æqualiter omnia tangit. Quædam enim tangit ut sint, nec tamen ut viuant, & sentiant, sicut sunt cuncta insensibilia. Quædam tangit, ut sint, viuant, & sentiant, non tamen ut discernant, sicut sunt bruta animalia. Quædam tangit ut sint, viuant, sentiant, & discernant, sicut est humana & Angelica natura. Et cùm ipse nunquam sibi metipsum sit dissimilis, dissimiliter tangit dissimilia. Quòd vbique præsens est, & inueniri vix potest; quòd stantem sequimur, & apprehendere non valeamus. Ponamus ergo ante oculos mentis, quæ illa natura sit, quæ tenet omnia, implet omnia, circumplectitur omnia, superexcedit omnia, sustinet omnia. Et ut alium ex patribus adducamus, sic de eadem immensitate loquitur Augustinus. Sed sic est Deus per cuncta diffusus, ut non sit qualitas mundi, sed substantia creatrix mundi, sine labore regens, & sine onere continens mundum. Non tamen per spacia locorum quasi mole diffusa, ita ut in dimidio mundi corpore sit dimidius, & in alio dimidio, dimidius, atque ita per totum totus, sed in solo cælo totus, & in sola terra totus, & in cælo, & in terra totus, & nullo contentus loco, sed in seipso vbique totus. Sic isti beatissimi patres Dei immensitatem, & in omnibus rebus existentiam, verè & piè confitentur.

B Sed præter hunc communem modum quo Deus est in omnibus, speciali quadam, ac nobiliori ratione in iustorum mentibus esse dicitur, in quibus (ut est apud Salomonem) suas habet delicias, suam sanctitatem benignius ostendit, & prouidentia munus dulcius, & specialius exercet. Hic autem modus in hoc situs est, quòd Deus manet in iustis, & habitat in illis, non iam per essentiam, & præsentiam, & potentiam tantum, sicut in cæteris, sed tamquam in templo magnifico, in quo à puris mentibus adoratur, & colitur. Quare Paulus: Nescitis, quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis? Et statim: Templum enim Dei sanctum est, quòd estis vos. Ac rursus: Vos estis templum Dei viuus, sicut dicit Deus: quoniam inhabitabo in illis & inambulabo inter eos, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus. Quem existendi modum distinctum ab aliis exponit nobis regis alicuius in aula regia, vera, ac realis præsentia. Nam sicut rex potentissimus, est quidem præsens in quocumque loco, vbi se ipsum motu detulerit, at speciali quadam ratione est in palatio, atq; in throno potestatis suæ, in quo à subditis princeps agnoscitur, & tamquam rex, & dominus colitur; ibi famuli ei seruiunt, amici diligunt, satellites circumstant, extranei venerantur, & in eo tandem loco vniuersa ad se pertinentia gubernat, & iura decernit: Ita Deus, omnium regum, ac principum rex, infinite potens, qui (ut est in Iob) baltheum regum dissoluit, & præcingit fune renes eorum; ducit sacerdotes inglorios, & optimates supplantat, & in omnibus rebus, & locis est, à quibus infinita, ac illimitata eius substantia abesse non potest; at in iustorum mentibus est tamquam in cælo,

Psal. 138.

Greg. lib. 8. sup. Ezéch.

Aug. epi. sola 57.

Prou. 8.

1. Cor. 3.

2. Cor. 6.

Iob. 12.

tanquam in templo sancto suo, tanquam in throno gloriae suae, in quo à iustis Deus, & princeps cognoscitur, pater; & sponsus diligitur, & dominus ac herus puris obsequiis, ac cultibus adoratur, Ibi arcanam illam humanæ mentis reipublicam sapientissimè gubernat, affectus factionum amatores in officio continet vires spirituales dirigit, & omnibus sensibus & actibus nostris tanquam iudex sedens in throno iura decernit. Vnde thronus, aut sedes Dei dicitur anima iusti, in qua ipse Deus requiescit, & in iustorum cordibus tanquam in propria domo commoratur, & tanquam in templo colendus, & adorandus assistit. Optimè namque dixit Augustinus: Fatendum est vbiq; esse Deum, per diuinitatis presentiam, sed non vbiq; per habitationis gratiam. Propter hanc enim habitationem, vbi proculdubio gratia dilectionis eius agnoscitur, non dicimus: Pater noster, qui es vbiq; cum & hoc verum sit; sed Pater noster, qui es in caelis, vt templum eius potius in oratione commemoremus, quod & nos ipsi esse debemus, & in quantum sumus, in tantum ad eius societatem, & familiam pertinemus. Et infra, vt ostendat in hac Dei habitatione apud nos, esse varios perfectionis gradus: hæc addit. Cumq; vbiq; est, non in omnibus habitat, etiam in quibus habitat, non æqualiter habitat. Nam vnde est illud quod Eliseus poposcit, vt dupliciter in eo fieret spiritus Dei, qui erat in Helia?] Et vnde in omnibus sanctis sunt alij alij sanctiores, nisi abundantius habendo habitatores Deum.] Deus igitur in mentibus iustis est tanquam in templo, & in minus iustis quidem remissius, in magis autem iustis intius: non quia in qualibet mente iusta totus non sit, qui vbiq; totus est, & impartibilis, atque immutabilis est, sed quia quibusdam remissiore gratiam, & minora dona, alij vero gratiam ampliorem, & dona potiora communicant. Omnibus autem iustis hoc commune est, vt Deum in se per gratiam possidentes, voluntatem habeant diuinæ voluntati concordem, quam ob causam (vt Bernardus annotauit) non tantum dicitur Deus esse in illis, sicut in alijs creaturis etiam rationabilibus, sed (quod amplius est & perfectius) esse quoque cum illis. Huius sanctissimi Doctoris verba sunt. Deus, qui vbiq; æqualiter totus est, per suam simplicem substantiam, aliter tamen in rationabilibus creaturis: quam in cæteris, & ipsarum aliter in bonis, quam in malis est per efficaciam. Ita sanè est in irrationabilibus creaturis, vt tamen non capiatur, ab ipsis rationabilibus autem omnibus quidem capi potest per cognitionem, sed à bonis tantum, capitur etiam per amorem. In solis ergo bonis ita est, vt etiam sit cum ipsis propter concordiam voluptatis. Nam dum suas voluntates ita iusticiæ subdunt, vt Deum non dedecet velle, quod ipsi volunt, per hoc quod ab eius voluntate non dissentiunt, Deum sibi specialiter iungunt.] Est itaque iusti mens domus Dei, quam Deus habitat; est templum Dei, quod implet; est thronus Dei, quod occupat, & in quo sicut in celo suo; & in habitaculo sancto suo libentissimè requiescit.

Redeamus ergo nunc ad id, vnde digressi sumus, & dicamus, quid sit Deum ex tota mente diligere. Est perfectio, ei ex amore, mentem nostram, templum, & thronum exhibere, ita scilicet, vt omnis nostra vita, & omnis nostra actio, & cogitatio in hoc tendat, vt spiritum nostrum in templum Deo paremus, & in gloriosam sedem offeramus. Hoc autem ita fiet si spiritus nostri maculas, non solum ex criminibus, sed etiam ex leuissimis culpis contractas, sicut magno, & lugubri compunctione tergamus. Scriptum est enim: Quoniam domum tuam, Domine, decet san-

A ctitudo in longitudine dierum.] Si Deinde gratiam qua amici Dei sumus, menti nostræ infusam, quotidie bonorum operum ministerio cumulemus. Nam si templum illud terreneum, à Salomone constructum, aurum purissimum contegebat, æquius est hoc templum immortale, quod nulla vis humana dissoluet, auro gratiæ vndique contegi, ac cooperiri. Si præterea turbam desideriorum, & affectuum rerum terrenarum persreptentem, ac nos perturbantem mortificationis flagello eiecimus, & nos ipsos quietos, ac imperturbatos custodierimus, vt diuino amori vacemus. Cum enim ipsa spiritualis domus ædificatio ad eò quietas esse debeat, vt nec malleus, nec securus, nec aliquod ferramentum audiantur in ea, quãtò magis iam ædificata, atque perfecta, debet omni strepitu passionum, ac affectuum perturbatione carere. Si denique intimum, ac abditissimum spiritus nostri velut sedes Dei sit; ibi ipse rex sedeat, ibi sponsus requiescat, inde multitudinem virium nostrarum regat, & actiones, ac desideria moderetur, vt nihil (quantum ista mortalitas patitur) in nobis diuinus obrutus, aut prauum, aut distortum inueniat. Tunc parauit ipse Dominus in iudicio thronum suum, & iudicabit orbem terræ in æquitate, iudicabit populos in iustitia.] Dei enim thronus (vt Basilius ait) non è ligno, sed è iustitia est, quare tunc mens eius est sedes, cum iustitiam, ac veram puritatem induerit. Ex hac sede Dominus orbem terræ, & populos iudicat, cum non tantum affectiones nostras dirigit, sed etiam terram corporis nostri, ne ab honesto deflectat, mirabiliter regit. Tunc ergo, o homo, Deum ex tota mente diligis, cum amor charitatis in te habitans, ita ardens est, vt tuum spiritum pacatum Dei templum efficiat: Cum reipsum ab omni macula peccatorum, & imperfectionum emundas: cum in dies gratiam, & puritatem promoues; cum vana desideria, & inuiles affectus cohibes; cum reipsum in omnibus à Deo regi, ac gubernari sinis: & cum virtutum operibus vacas, & omnibus vitiis tanquam insensissimis hostibus bellum indicis. Hæc est dilectio Dei ex tota mente, quæ nos in templum sanctum Deo ædificat, & ipsum Deum nostri habitatores constituit. Cuius rei assertor est Leo Papa in hunc modum scribens. Qui autem experiri cupit an in ipso Deus habitat, de quo dicitur: Mirabilis Deus in sanctis suis, sincero examine cordis sui interiora discuit, & sagaciter quatrat, qua humilitate resistat superbiæ, qua beneuolentia oblectetur inuidiæ, quam non capiatur adulantium linguas, quamque bonis delectetur alienis, an pro malo non cupiat malum reddere, malitque inultas obliuisci iniurias, quam imaginem & similitudinem sui conditoris amittere, qui omnes ad cognitionem sui generalibus incitans donis, pluit super iustos, & iniustos, & solem suum ortiri facit super bonos & malos.] Ac ne in multis labores sollicitæ discretionis inspectio, ipsam matrem virtutum omnium charitatem, in secretis suæ mentis inquirat: & si in ea dilectionem Dei & proximi toto corde intentè repererit, ita vt etiam inimicis suis eadem velit tribui, quæ sibi optat impendi, quisquis huiusmodi est, Deum & rectorem, & habitatores sui esse non dubitet.] Hæc itaque charitas, quæ omnibus se malis opponit, & omnia bona, & iusta libenter amplectitur, quæ Deum sanctissimis attingit affectibus, & maleuolentiam ac inimicitiam erga proximos è sinu mentis exturbat, est charitas ex tota mente, quam qui habet, perfectè mandatum dilectionis adimplet.

Quod diximus, est primum duorum, quæ propositimus, in quibus dilectio ex tota mente consistit. Secundum verò (quod iam ex parte est explicatum) illud

Aug. epi-
stola 57.

Mat. 6.

4. Reg. 2.

Ber. hom.
3. super
Miss. 67.

Psal. 92.

3. Reg. 6.

3. Reg. 6.

Psal. 9.

Basil. in
eundem
Psal.

Leo. ser. 8.
epiphania
Psal. 67.

Mat. 1.

perfecto est, ut homo assuescat Deum intra seipsum tamquam intra templum cogitare, & ei memoria, intellectu & voluntate. purissimum iugiter cultum exhibere. Quid maius quam quod Deus habitet in nobis: Quid excellentius, quam quod Creator omnium spiritui nostro inspector assistat. Quid mirabilis, quam quod immensa maiestas, quæ cæli & terra non capiunt, tamquam hospes apud latebras mētis nostræ non ad horam, sed semper maneat: Hæc igitur admiratio nos perpetuo occupet, nos à rebus terrenis abducatur, & tamquam nihil mundi sentientes, in mundo constituat. Hoc arcæum tam stupendum, quod Deus intra nos sit, memoria excitet, ut sine vlla intermissione (quantum fragilitas humana fert) eius recorderemur; intellectum exacuat, ut in eum intueamur, & tantam pulchritudinem contempleremur; voluntatem inflammet, ut illi mille desideriis amplexeremur, mille affectibus adhaeremus, & ab omnibus creaturis diligamus. Hoc studium amoris nos faciat in vitandis defectibus cautos, in bonis operibus sectandis sollicitos, in occupationibus exterioribus patientes, in functionibus interioribus libentes, in tentationibus sustinendis fortes, in laboribus tolerandis strenuos, in cura cordis nostri Sanctos & puros: & omnia vitæ nostræ opera, siue interna, siue externa, in hunc scopum referantur, ut Deum intra nos ipsos semper veneremur, semper laudemus, & sine vlla interruptione, vero amore, & charitate complectamur. Hæc si præstiterimus, & Deum intra nosmet ipsos cogitare didicerimus, & cum eo in secreto mentis cubiculo morari noverimus, tamquam omnia mundana excedentes, & nos ipsos superantes, & ab omnibus creaturis exoluti, sciemus ad Deum alis charitatis volare, & non iam ex parte mentis (siquidem nullam eius partem visibilia tenent) sed ex tota mente diligere. Pulcherrimè namque dixit Hugo in spiritualibus & inq̄sibilibus, cum aliquid supremum dicitur, non quasi localiter supra culmen, aut verticem cæli constitutum, sed intrinsecum omnium significatur. Ascendere ergo ad Deum, hoc est, intrare ad semetipsum, & non solum ad se intrare, sed ineffabili quodam modo in intimis etiam seipsum transire. Qui ergo seipsum (ut ita dicam) interiorius intrans, & intrinsecus penetrans transcendit, ille veraciter ad Deum ascendit. Ingrediamur igitur nos ipsos intellectu, & affectu, & iam creata superavimus, & ad Deum ascendimus. Demus ei omnem mentem nostram in templum, supremum spiritus nostri, in thronum, & potestas nostras in ancillas semper ei adhaerentes, offeramus: nihil externum perstrepat, quod interiori quieti se opponat, aut (quantum fieri possit) assiduum Dei memoriam, & amorem interpellat: & tunc amorem ex tota mente possidemus, & ipsam perfectionem, quam venamus, & assequuti sumus. Cassianus enim ab hac tranquillissima, & amorosa Dei memoria, quæ scilicet iugulū sit omnis peccati, & fons vniuersæ virtutis, perfectionem ac vitæ spiritualis finem nescit distinguere. Omnis monachi finis (inquit) cordisque perfectio, ad iugem, atque indurptam orationis perseverantiam tendit, & quantum humana fragilitati conceditur ad immobilem tranquillitatem mentis, ac perpetuam nititur paritatem. Ob quam omnem tam laborem corporis, quam contritionem spiritus indefessè quarimus, & iugiter exercemus, & est inter alterutrum reciproca quædam, inseparabilis que coniunctio. Nam sicut ad orationis perfectionem, omnium tendit structura virtutum; ita nisi huius culmine hæc omnia fuerint colligata, atque compacta, nullo modo firma poterunt, vel stabilia perdurare. Hæc igitur assidua Dei memoria dilectionis affectibus contigata nexum virtutum, &

Hugo lib.
2. de vitan.
mundi.

Cassian.
col. 9. c. 3.

A planè finem, ac perfectionem facit: ex quo aliud etiam habemus valde necessarium; & non semel repetendum, hæc internam mentis cum Deo occupationem, humiliter, & prudenter acceptatam, nos stupidos, aut ad bona opera ineptos non reddere, sed agiles, sed expeditos, sed aptissimos ad omne opus virtutis efficere. Expertis in vita spirituali credamus, eorum instamus vestigiis, & tunc, an hoc ita sit aperte videbimus: quia absurdum profectò est cecum velle de coloribus iudicare, & nos in vita spirituali necdum infantes, velle spiritualium, & expertorum virorum sententiam, aut corrigere, aut reprehendere.

B Domine Deus meus, dulcis hospes mentis meæ, & amabilis habitator spiritus mei, qui licet cælū, & cæli cælorum te capere nō possint, tamen à mente rationali vis capi, ab spiritu humano teneri, & sinus cordium nostrorum occupare; tuam pulchritudine intra me ipsum contēplari gestio, tuam bonitatem laudē, tuam incomprehensibilem maiestatem adoro. En Deus meus tibi libētissimè offero vile tuguriolū mentis à te ex nihilo creatæ, imagine tua insignitæ, & ad te videndum & fruendum (ut de meritis filij tui spero) ex omni æternitate prædestinatæ. Hæc oblationem, o Deus mansuetissime, ne respicias, ne contempnas, sed in animo contrito & in spiritu humilitatis eam suscipias, & sicut in holocausto arietum, & taurorum, & sicut in millibus agnorum pinguium hoc sacrificium admittas, quoniam non est confusio confidentibus in te. Tu rex magnus es, & princeps excelsus, mitte ergo necessaria habitationi tuæ, & præpara hospitium tuum, inclina ad me celos tuos, id est, virtutes sanctas & dona tua; quæ meam mentem exornent, quia rusticus, & pauperimus villanus, non potest regi regum dignum hospitium præparare. Misericordia tua procul ab spiritu meo pellat rudera peccatorum, potentia tua menti meæ abundantissimam gratiam infundat, affectus meos comprimat, strepitum rerum mundanarum eiiciat, virtutes afferat, memoriam sopiat, intellectum liget, & voluntatem nexibus sanctæ charitatis captiuat: ut quidquid ad mentem meam pertinet, tibi seruiat, & tibi, qui beatitudo mea es, toto conatu meæ mentis adhaereat. Sede super thronum tuum (qui spiritus meus est) o tu Domine sancte, qui iudicas æquitatem, & iade omnia mea rege, quidquid in me est, ad tuam gloriam, & honorem gubernat, ut totus tibi addictus, & tuo amori consecratus possim dicere, quia te tota mente diligo, & perfectionem summam quarendam votis habere, & possidere concupisco.

Quo pacto perfectio explicetur illis verbis,
Diliges Dominum Deum tuum ex
omnibus viribus tuis.

C A P. XX.

E **N** O M O, sicut & quævis alia creatura; tribus constat: natura, potentia, & operatione. Natura est, qua homo, non lapis, non brutum, non aliquid aliud, sed homo est; Potentia est, qua aliquid potest, puta, intelligere, sentire, in locum aliquid proficisci: Operatio est, qua aliquid efficit, nimirum, cum aliquam rem diligit, sensu percipit, aut intellectu cognoscit. Hæc quidem omnia homo non à se habet, sed omnipotens Deus illi immensa largitate ac bonitate concessit. Ipse enim est, qui creauit hominem ad imaginem suam, & ideo vox hominis, & omnium creaturarum est quoniam ipse fecit nos,

Genes. 1.